

Alleen een ketting als afleiding voor varkens is per 1 juli 2007 niet meer genoeg. **Extra afleiding wordt verplicht.** Deze nieuwe richtlijn is een voorbode voor een coupeerverbod.

Volop betaalbare varkensspeeltjes

DE ketting als het enige afleidingsmateriaal voor varkens is vanaf 1 juli 2007 verboden. Een ketting kan worden uitgebreid door er bijvoorbeeld iets aan te hangen waarin varkens kunnen bijten. Het kan echter ook een heel ander materiaal zijn.

Het ministerie van LNV wil niet exact invullen welke materialen goed zijn. Ze wil juist de creativiteit van de varkenshouder stimuleren en heeft een voorbeeldlijst opgesteld. Die lijst belandt half mei bij varkenshouders in de bus. De materialen in de lijst zijn: stroruif, ruwvoer in trog, strobed, strodosator, funbar station, stroswing, foodball, additionele kle-

BITE RITE (MINIMAAL)

Werking: varkens bijten in rubberen uitsteeksels.
Welzijn: door beweging en knaagbaarheid interessant.
Hygiëne: het speeltje hangt, dus wordt niet vies.
Arbeid: simpel te bevestigen. Rubber jaarlijks vervangen.
Prijs: big: €17,50, los rubber €3; vleesvarken: €29,50, los rubber €3,95.
Opmerking: hoe schadelijk is het rubber?

WROETBAK (UITSTEKEND)

Werking: varkens wroeten met de ballen. Als beloning valt er wat pulp uit.
Welzijn: scoort hoog, want varkens kunnen wroeten en krijgen een beloning.
Hygiëne: goed, zet bak niet op mestplaats.
Arbeid: automatisch vullen is mogelijk. Opslag is groot, dus eens per week vullen is voldoende.
Prijs: €250 tot €300.

HOOIRUIF (UITSTEKEND)

Werking: steeds afleiding met stro/hooi beschikbaar.
Welzijn: ruij dekt behoeften, zoals wroeten, ruiken, onderzoeken en vreten.
Hygiëne: goed, het hangt.
Arbeid: paar keer per week bijvullen.
Prijs: op aanvraag.
Opmerking: in grote groepen makkelijker toepasbaar. Kan problemen geven in put. Extra stof voor varkenshouder.

WROETBAK (UITSTEKEND)

Werking: tussen kettingen ligt voer dat eruit gewroet wordt. Voer komt automatisch in bak met dosator.
Welzijn: voldoet aan onderzoek-, speel- en wroetgedrag en eetbaarheid.
Hygiëne: goed.
Arbeid: verwaarloosbaar.
Prijs: €250 (schatting).
Opmerking: vanwege de prijs vooral interessant bij grote groepen.

BAL (ONVOLDOENDE)

Werking: spelen met bal.
Welzijn: minimaal. Keurt AID af. Varkens spelen er na een tijd niet meer mee.
Hygiëne: wordt vies, omdat het los in het hok ligt.
Arbeid: schoonspuiten na iedere ronde.
Prijs: €10 tot €15.
Opmerking: bal ophangen vindt AID beter. Foodball, waaruit voer komt als varken ermee speelt, mag wel.

FOTO S: RONALD HISSINK, BERT JANSEN, MARK PASVEER, HENK RISWICK, JAN WILLEM SCHOUTEN

pelbak, rubber speeltje, touw en een houten balk. Het ministerie laat varkenshouders zelf een voor hen handzame methode kiezen voor verbetering van het dierenwelzijn, omdat per stalsysteem verschilt wat de effectiefste methode is.

Doelvoorschrift

Het voorschrift is een zogenaamd doelvoorschrift. Het doel is een beter welzijn. De AID stelt niet één vaste eis, maar controleert of het doel, afleiding voor het varken, wordt bereikt. De daarvoor gebruikte methode is aan de varkenshouder.

Wel zijn er randvoorwaarden. Het materiaal moet permanent beschikbaar zijn

en mag de gezondheid van varken en mens niet in gevaar brengen. Vanwege de hygiëne ziet de AID liever geen losse speeltjes in het hok.

Onduidelijk door vrije invulling

Het varkensbesluit geeft ruimte voor creativiteit, maar leidt daardoor tot onduidelijkheid. In de folder van Dienst Rege-lingen staat dat een extra voersysteem voor afleiding gebruikt mag worden; iets wat met eten te maken heeft, prikkelt varkens. Zo ook een extra klepelbak. 'Kle-pelen' lijkt op wroeten en is daarom aflei-ding. De bak mag niet alleen gebruikt worden voor het gewone vreten.

Varkens zitten minder aan elkaar als ze afleiding hebben. Dus is door de maatregelen staarten couperen op termijn niet meer nodig. Dat moeten varkenshouders in het achterhoofd houden, aldus LNV.

Varkenshouderij zet 14 materialen op een rij en geeft in overleg met LNV en Animal Sciences Group een onofficiële indeling van het materiaal naar 'mini-maal', 'goed' en 'uitstekend'. Het alterna-tief wordt vergeleken met de ketting.

Marleen van Sleuwen

 Kijk voor meer informatie op www.boerderij.nl

KNABELPAAL (MINIMAAL)

Werking: varkens knagen aan paal. Als de paal loszit, kunnen ze van onder wroeten.
Welzijn: beperkt. Beter is als de balk horizontaal hangt. Dan is er meer bijplaats.
Hygiëne: als de paal kapotgaat, belandt hij los in het hok en wordt vies.
Arbeid: vervangen als hout op is (houtsoort).
Opmerking: paal midden in hok is interessanter, maar geeft risico op beschadiging.

PORKY SWING (GOED)

Werking: bijten in gummi-ballen en hout. Molen draait rond.
Welzijn: ronddraaien is goed voor interactie tussen varkens.
Hygiëne: goed.
Arbeid: af en toe houtjes en gummi vervangen.
Prijs: €76 per stuk.
Opmerking: moeilijk goede plek in hok te vinden. Varkens lopen er tegenaan.

KRANTEN (GOED)

Werking: kapot bijten.
Welzijn: goed, maar moet meerdere malen per dag verstrekt worden omdat papier snel weg is.
Hygiëne: inkt kan schadelijk zijn.
Arbeid: kost veel tijd (meer-maal daags).
Prijs: -.
Opmerking: papier kan scherpe randen hebben en zo beschadigingen geven.

HOUTBLOKKEN (MINIMAAL)

Werking: knagen aan hout.
Welzijn: minimale aanvulling op ketting. Schors interessant, is na 1 dag weg.
Hygiëne: beter als het hout hangt vanwege bevulling.
Arbeid: elke paar weken tot 1 x per ronde (houtsoort).
Prijs: €10 inclusief ketting.
Opmerking: losse stukken hout klem onder nippel of in voerbak. Hout mag niet splinteren.

STRO-EMMER (UITSTEKEND)

Werking: stro uit hangende emmer plukken en met emmer bewegen.
Welzijn: goed.
Hygiëne: goed.
Arbeid: intensief, 1 à 2 keer per week emmer vullen.
Prijs: €65 per emmer.
Opmerking: mazen mogen iets kleiner, dat kost het varken meer moeite en er valt minder in de put. Niet boven roosters hangen.

TOUW (GOED)

Werking: knagen op het touw.
Welzijn: touw blijft interessant.
Hygiëne: goed. Het wordt niet vies, omdat het hangt.
Arbeid: afgeknaagd touw regelmatig verlengen. Katrol is handig. Eens per ronde nieuwe rol touw, afhankelijk van dikte.
Opmerking: er mogen geen pvc's of plastic in touw zitten.

FUNBAR (GOED)

Werking: knagen op hout of mineralenblok.
Welzijn: beste is niet tegen wand en met mineralenblok.
Hygiëne: beste is niet op roosters maar tegenover voerbak.
Arbeid: vervangen hout of blok.
Prijs: €22 per houder.
Opmerking: onbekend of kunststofhouder kapot gaat.

Sinds 2 jaar test varkenshouder Pierre Wijen materialen om de varkens **extra afleiding** te geven.

Beregeningslangen best getest

PROFIEL:

Naam:

Pierre Wijen (30).

Woonplaats:

Weert (L.).

Bedrijf:

150 zeugen en 1150 vleesvarkens. Daarnaast 57.000 stuks legpluimvee.

FOTO: JAN WILLEM SCHOUTEN

„Toen ik hoorde dat de ketting ter discussie stond, ben ik meteen andere mogelijkheden gaan bekijken, voordat er allerlei onmogelijke eisen opgelegd worden”, vertelt Pierre Wijen.

Hij begon met het ophangen van een voersleepketting uit zijn pluimveestal. Die is hoekiger dan de standaard schakelketting. „Daardoor krijgen de varkens een prikkel als ze bijten. Die prikkel maakt een stofje in de hersenen aan, waardoor ze zich prettiger en rustiger voelen”, legt Wijen uit.

Daarnaast legde hij houten blokken in het hok. Dat was al na een paar dagen een fiasco, omdat de vleesvarkens de blokken in de voerbak onder de drinknippel klemden. Gevolg: het waterverbruik steeg. Bovendien is hout moeilijk te reinigen, dus niet hygiënisch.

Wijen probeerde ballen. Wel

makkelijk te reinigen, maar varkens verliezen snel interesse. De ballen zijn te groot en het varken kan er niet in bijten.

Dus bood de varkenshouder dagelijks houtkrullen aan. Dat werkte goed qua afleiding. Maar het kostte veel en het speelmoment was kort, omdat de krullen snel de kelder in verdwenen. Ook liep de groei terug, omdat de krullen geen voedingsstoffen bevatten. Er kwamen meer vliegen in de stal en de put raakte verstopt. Wijen stopte met het geven van houtkrullen. De eerste 3 dagen na spenen krijgen de biggen ze nog wel. De rangorde opnieuw bepalen verloopt dan rustiger.

Nu liggen er twee stugge beregeningslangen van een meter in het hok. Ze gaan niet stuk en blijven interessant. „De varkens schuiven binnen een week de slangen in elkaar”, zegt Wijen.

STROOISELDOSATOR (UITSTEKEND)

Werking: wroeten tegen dosator, zaagsel valt eruit.
Welzijn: prima.
Hygiëne: goed.
Arbeid: regelmatig vullen.
Prijs: eigen fabrikaat.
Opmerking: zaagsel hoopt op in put. Dosator niet in rustgebied plaatsen, maar ook niet bij roosters. Dagelijks zaagsel per hok verstrekken is ook een optie, maar arbeidsintensief.

BEREGENINGSLANG (MINIMAAL)

Werking: slang waarop de varkens kunnen kauwen.
Welzijn: verveelt minder snel dan de bal, maar geen beloning.
Hygiëne: los in hok, dus wordt makkelijk vies.
Arbeid: nauwelijks. Slang makkelijk te reinigen.
Prijs: €5 per meter.
Opmerking: onbekend of er schadelijke componenten in de slang zitten.

LEVERANCIERS

Speelmateriaal zijn bij verschillende leveranciers verkrijgbaar. Vooral in Denemarken is het aanbod groot. Enkelen zijn alleen bij Deense bedrijven te koop. Informatie: www.ikadan.dk, www.dominio.dk, www.okplast.dk, www.bio-serv.com, www.egebjerg.com.

Nederlands aanbod is kleiner dan in Denemarken. Stalrichter Verbakel in Sint Oedenrode (0413 - 47 40 36) verkoopt wroetbakken en diverse soorten hooiruiven. Van Osch stalrichting in Uden (0413 - 26 26 86) en Sme-Lang in Rijssen (0548 - 51 66 05) verkopen de Bite-Rite. Ook Schippers in Bladel (0497 - 38 20 17) en Laka Rijssen (0548 - 51 41 50) verkopen afleidingsmateriaal.

Varkenshouders kunnen zelf oplossingen bedenken, zoals stro-dosator, beregeningslangen, papier en wroetbak met kettingen.